

מהי בדיקת פוליגרף?

עומדים בפני בדיקת פוליגרף? מאמר זה סוקר את מהות בדיקת הפוליגרף הידועה בשמה המפורסם יותר "מכונת אמת", ומתייחס לאופי הבדיקה, מהותה וההתייחסות המשפטית לעניין בדיקת הפוליגרף בהליך הפלילי בישראל. כמו כן, נדגיש כבר עתה כי פרט להליך המעצר, בדיקת הפוליגרף לא מהווה ראיה קבילה במשפט הפלילי, גם לא בהסכמת שני הצדדים.

מהי בדיקת פוליגרף?

פוליגרף, הוא מכשיר חשמלי אשר מסוגל לקלוט את תגובותיו הבלתי נשלטות והבלתי רצוניות של הנחקר, בכדי לראות אם הוא משקר. הפוליגרף משמש גופים רבים, ביניהם חברות ביטוח המוכרות פוליסות מיוחדות ומהווה תנאי בלתי נפרד מרכישת הפוליסה הרצויה, אך משתמשים בו כיום יותר ויותר במבדקי תעסוקה ובתחום האבטחה.

בהתאם לסדר הדין הפלילי, לא ניתן להשתמש בבדיקת הפוליגרף, אותו עורכת המשטרה בעת החקירה, כממצא וכלי אמין המעיד על נתונים עובדתיים במסגרת הליך שיפוטי (פרט להליך המעצר). יתרה מזו, לנחקר ניתנת הזכות להחליט אם רצונו להיבדק בפוליגרף או שלא.

כאשר אדם נמצא תחת לחץ או במצב לא מאוזן, ניתן לדעת באמצעות בדיקת הפוליגרף אם הוא דובר אמת או משקר, ע"י שינויים בלתי נשלטים בקצב הדופק, עלייה בלחץ הדם ושינויים פיזיולוגיים המתרחשים שלא בשליטתו של הנחקר בעת הבדיקה עצמה.

בכל העולם ישנו קו יסודי מונחה לפיו מתנהלים בוחני הפוליגרף מול הנחקרים השונים במטרה להגיע לחקר האמת. נקודות המוצא לחקר האמת בבדיקת הפוליגרף, היא שיטת שאלות סגורות שהתשובה עליהן תהיה חייבת להיות "כן" או "לא".

אופי הבדיקה מתחלק ל 3 קטגוריות, כאשר הקטגוריה הראשונה היא מתן שאלות רלוונטיות לנושא החקירה ונקראות "שאלות חמות", לאחר מכן עוברים לקטגוריה השנייה - שאלות בלתי רלוונטיות למהות החקירה - הנקראות "שאלות קרות" ולבסוף עוברים לקטגוריה השלישית ומשתמשים בשאלות ביקורת המכונות "שאלות השוואה".

במקרים מסוימים ניתן לתת לנחקר את השאלות טרם שלב ביצוע הבדיקה בפוליגרף, אך בחקירות משטרתיות לא פועל כך הדבר ולעיתים נעשית הבדיקה תחת לחץ, אימים ושיטות מאיימות ומפחידות אחרות שמגבירות את הסיכוי לצאת דובר שקר, למרות שהנחקר דובר אמת.

יש הבדל אדיר בין חקירה מלחיצה במסגרת המשטרה וכל הנלווה אליה בבדיקות הפוליגרף, לבין בדיקת פוליגרף פרטית הנערכת במכון מסודר ללא כל הלחץ והמתח המתקיים במסגרת חקירה משטרתית.

בחקירת משטרה מתחילים עם שאלות סרק כלליות שאין סיבה לשקר עליהן כגון, שם פרטי, שם ממשפחה, מצב משפחתי וכד'. כאן עורכת המשטרה מבדק אמינות לנחקר ונותנת לו בידועין יד חופשית לשקר בכדי שיוכל לבחון את אמינות המכשיר. פעולת הסטה זו נועדה לבלבל אותו לאחר הבדיקה במטרה למשוך ממנו הודאה לעיתים על משהו שכלל אינו ביצע ואף יצא דובר אמת בבדיקת הפוליגרף.

לאחר שאלות הסרק, עוברים לשאלות רלוונטיות הקשורות למהות החקירה ושאלות עליהן נשאל בחקירה עצמה במטרה להשוות תוצאות. לא פעם קורה כי הנאשם אמר את האמת בחקירה טרם בדיקת הפוליגרף ורק מעצם המעמד והלחץ של כל חוטי החשמל והאלקטרודות המחוברות לגופו, נוצרה סטייה קטנה שמוכיחה כי התשובה שמסר בעת בדיקת הפוליגרף מראה על תשובה שקרית - המזל הגדול של הנחקרים כי ממצא זה אינו קביל בבית המשפט בדיונים פליליים.

לאחר סדרת השאלות הרלוונטיות עוברים לחלק הקשה ביותר שהוא שאלות ההשוואה - בחלק זה של הבדיקה, שואלים את הנחקר שאלות אשר אינן קשורות למהות החקירה, במטרה להגביר אצלו את רגשות האשמה כבן אנוש ולעורר אצלו אי נוחות מכוונת במטרה לנסות להפיל אותו בשאלות רלוונטיות הקשורות לחקירה ומהותה כמו למשל: "האם במהלך חייך שיקרת למישהו?" או "תאר את כל הפעמים בהם לקחת משהו שלא היה שלך, אפילו בילדות או בגן, אפילו עט בכיתה".

אמינות בדיקת הפוליגרף מוטלת בספק וזאת בשל העובדה כי אין מדד אמיתי ומדעי לגבי אמינות הבדיקה באופן גורף מול מכונים שונים בארץ ובחו"ל וכי הרוב הגדול מעיד על 70% דיוק בעוד האחרים טוענים ל 90 או 95 אחוזי דיוק.

מה גם שנמצאו לא מעט אנשים אשר הצליחו לעלות על שיטת הבדיקה ויודעים כיצד "לעבוד" על המכשיר ובאיזה מצב רגשי להיות. חרף העובדה כי בדיקות פוליגרף במרבית המקרים לא נעשות ללא הכנה מוקדמת וכי יש לנחקר זמן להתכונן לבדיקה מבעוד מועד ואין זה משנה אם הוא במסגרת חקירה במעצר או חופשי, יכול לכוון את מצב רוחו ורמתו הפיזיולוגית כדי שתתאים למה שהוא בוחר ובכך יכול להרעים על המכשיר, לשקר ולצאת "דובר אמת".

בחקירות משטרתיות, חלק מתרגילי החקירה המניפולטיביים לשבור נחקר שלא מודה בביצוע העבירות המיוחסות לו, היא להסתיר את דבר תוצאות הבדיקה שגילתה כי הוא דובר אמת וזאת לאחר שהוכיחו לו מתי ניתן לגלות אם הוא דובר אמת ומתי לא בעת הבדיקה עצמה, להטיח בפניו כי יצא דובר שקר ושיודה (בייחוד בדברים אותם כלל אינו ביצע), במטרה לשבור אותו, להוציא ממנו בכוח הודאה ולנסות להפיל אותו.

אנשים חזקים במיוחד, לא נשברים לתרגיל זה וממשיכים לדבוק בגרסתם הראשונית גם אם אין בידם את תוצאת הבדיקה. מהלכים פסולים אלו הנם לא חוקיים בעליל וניתן בנקל לפתוח הליך פלילי כנגד המשטרה באמצעות מח"ש על ניסיון הפללה בכוח ובעורמה. כאן המקום לציין כי ניתנת לנחקר הזכות בכל עת לבקש שעו"ד פלילי מטעמו יהיה נוכח בעת החקירה המשטרתית, מה שמרתיע באופן גורף את חוקרי המשטרה מלבצע מניפולציות שיכולות לסבך אותם ואת הנחקר.

חוקרי משטרה מרגישים כבולים בידיהם וברגליהם, כאשר עו"ד פלילי המייצג את החשוד מופיע איתו ונוכח איתו

בעת החקירה עצמה ומתנהלים לפי אמות המידה המקובלות. חשוב לציין כי לא חייבים לעבור בדיקת פוליגרף במשטרה וזה נתון אליו ניתן להתנגד, כלומר, לגבי הדין הפלילי ע"פ חוק אין תוקף לבדיקת הפוליגרף.

למרות כל זאת ולמרות שבית המשפט כלל לא מתייחס לבדיקת הפוליגרף במסגרת ההליך הפלילי (פרט להליך המעצר), חוקרי המשטרה רואים בו כלי מהותי וחשוב במהלך החקירה, טרם סיומה והגשת כתב אישום, במטרה להוציא מהנחקרים מידע נוסף הן לשם סינון חשודים פוטנציאליים והן לשם סחיטת מידע נוסף על חשודים אחרים. חשוב שתדעו כי ע"פ החוק במדינת ישראל, התנגדות הנחקר לבדיקת פוליגרף במשטרה, לא מהווה אינדיקציה לאשמתו של הנחקר.

בשונה מחקירה פלילית והליך משפטי פלילי אשר אינו שולל או מתיר או מחייב שימוש בפוליגרף ככלי חשוב המסייע לקבלת החלטות השופטים בהליך הפלילי וכי הוא מסייע לחוקרים בלבד בעת ביצוע החקירה, בדיונים אזרחיים נחשבת בדיקת הפוליגרף ככלי רב השפעה וזאת אם הוא נעשה בהסכמת כל הצדדים ומהווה כלי גישור.

עומדים בפני בדיקת פוליגרף? התייעצו עם עו"ד פלילי בהקדם

תוצאות בדיקת הפוליגרף יכולות לשמש כראיה קבילה במשפט אזרחי אך אינן משמשות כראיה קבילה במשפט הפלילי. עם זאת, אפשר להשתמש בנתונים בהליכים מסוימים גם במשפט הפלילי, למשל החלטה באם להאריך מעצר של חשוד או אם לאו.

נוכח חשיבותה הרבה של בדיקת הפוליגרף לעניין החקירה במשטרה ונוכח ההשלכות שעשויות להיות לה על המשך ניהול התיק הפלילי נגדך, חשוב שתיוועץ עם עו"ד פלילי טרם הבדיקה. באפשרותך ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר.